

„EDINOST“
izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 5. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece 3.— 4.50 za pol leta 6.— 9.— za vsa leta 12.— 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nfrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upravitelstvo* ulica Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprto reklama cije se pristoje počitino.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč.“

Narodni ponos.

„Soča je prijavila pod tem zaglavjem še nastopni članek:

Še nekaj mislij moramo vendarle dostaviti k članku v zadnji številki!

Ni veliko let od tega, kar je še na sploh veljala „moda“, da je slovenski jezik le za kmeta, le za hlapce in deklet. Izjeme so bile redke. — Toda take dobe se nam ni treba sramovati, ker je nismo sami zakrivali. Nasprotno pa smemo biti ponosni, da v kratki dobi nekaterih let smo se skoro že do cela otresli onih zastarelih nazorov ter dali svojemu jeziku, vsaj v domačih krogih pravo čast in veljavo. Dandanes so že bolj redke take slovenske rodbine, v katerih je tujščina navadni občevalni jezik. Ali celó take rodbine, ki doma sicer veliko nemškutarijo ali laščujejo, pošiljajo otroke v slovenske šole, a ta novi naraščaj izčisti docela ostanke tistih zastarelih nazorov, navad in razvad, po katerih je tuje blago imelo prednost pred domačim. S kratka lahko rečemo: slovenski jezik prodira tudi v višje sloje prebivalstva, a renegatstvu med nami bo kmalu bila zadnja smrtna ura.

V kolikor se vse to še ni povsem doseglo do danes, zgoditi se mora kmalu, čim prej, takoj! Vsak Slovenec naj pripomore po svojih močeh k skoremu uresničenju tega prvega smotra našega narodnega teženja in bojevanja. Vsakdo lahko nekaj stori v tem pogledu! Vsakdo ima znanca, prijatelje, sorodnike itd., kjer se še vedno delajo večij ali manjši „narodni grehi“: tu treba uplivati, seveda taktno in obzirno, da se „grehi“ odpravijo in na njih mesto stopi strogo in dosledno vršenje narodne dolžnosti.

Ali ni dosti samo to, da slovenski jezik prodere do prave veljave v domačem krogu, kajti to so preozke meje! Treba je, da mu pridobimo po-

polen ugled na vseh poljih javnega življenja. In tu je še veliko dela, tu se greši še silno veliko, tu treba hitrejšega preobrata na bolje vsaj tam, kjer je od nas samih odvisno!

Pustimo na stran vse javne urade, kjer Slovenci nimajo toliko srčnosti, da bi zahtevali spoštovanje svojega jezika. Izjeme so redke! Pač pa izprašuj vsakdo svojo vest: Ali daješ svojemu jeziku častno mesto povsod v javnem življenju? Kako govoriš na sprehodih, pri zabavah, v krčmah, v kavarnah, v štacunah? — V tem pogledu velja zlasti pri nas v Gorici še vedno tisto staro načelo: slovenščina je le za kmeta.

In res: Bog ne daj, da bi ne bilo našega kmeta; po goriških štacunah bi se drugače le redko slišala slovenska beseda! Naš kmet z dežele govori povsod le slovenski; kar smeh posili človeka, ko vidi, kako morajo najneustrupnejši zagrizenci lepe slovenski govoriti. Od tega pride, da se v Gorici več govori slovenski nego laški. — Kar je pa razumništva z dežele, kar je naše gospode, o, ta pa že kupuje in šteje novce Lahom — po laški. Izjeme so redke! Zakaj takó? Ali se sramujete tega, da ste Slovenci? — No, marsikdo se ne more otresti tiste stare navade, iz časov, ko smo Slovenci še narodno dremali ali životarili in orali ledino, toda take vrste grehi pri mlajšem rodu so neodpustljivi!

Ali kaj bomo dolžili le naše razumništvo z dežele; saj daje naša gospóda v mestu najslabše zglede. Redke so slovenske dame, ki govore po štacunah slovenski; dá, mnoge celó na sprehodih kramljajo laški ali celó nemški. — Dogajajo se slučajji, ko marsikdo dobi nehoté gorko zaušnico svoji narodni zavesti. Pride v štacuno, kjer govori in kupuje po laški; za njim (ali za njo) pride drugi Slovenec ali Slovenka, ki pa govori slovenski, — in trgovec postreže in govori bolje slovenski nego prvi slovenski kupec italijanski.

velikem salonu žalostno sladko melodijo neke preproste pesni. Bila je stara italijanska popevka, ki je donela počasi, pritajeno, pridušeno — kakor bi se v tem elegantnem salonu sramovala svoje strasti in svojega nemira mej temi trudnimi, lesenimi ljudmi.

Mladenič in mladenka mej oknom sta govorila dalje šepetaje. Toda preprosta, tužna popevka je postajala polnejša, silnejša. Zvenela je nalik glasnemu, strastnemu pozdravu tjá v daljni, širni svet. Mladenič pri oknu pa si je mislil: „Tu sedim torej v vonjavem salonu. Poleg mene sedi deklé naše elegantne družbe ter misli, da se krasno zabavam, če se pomenkujem žujo tako duhovito o starem in novem, o stvareh, katere sem slišal že stokrat in katere bom slišal še stokrat. In mej tem doni pesen, ona stara italijanska pesen, katero prepevajo dekleta campagne, ki imajo črne oči, v katerih leži morje polno ljubezni, pesen, ki je tako preprosta in tako pretresujoča, prihajajoča iz srca in biteča k srcu. Ona pa sedi tik mene v svoji modlozeleni, valoviti obleki, čuje pesen, a je ne ume. Pa kako naj bi jo umela, pesen, ki govori in diha le ljubezen...! Kako naj bi jo umela, ki je bila vzgojena od svoje angleške guvernante in omikana v jezikih, glazbi, estetiki, ter je tako zlikana, tako čednostna!“

Ozrl se je v blede dekléčino obličje. Njene oči so se svetile vlažno ter gledale kakor odsotne, kakor bi iskale nečesa v daljavi...

Rojaki, tu treba skorega in korenitega preobrata! V Gorici ni treba nikjer italijanščine, kajti vsakdo zna toliko slovenski, da se žnjim sporazumemo. (Strogo z a s e b n e g a življenje in občevanje seveda ne jemljemo v poštev pri teh razmotrivanjih). Proč torej s staro navado, ki je škodljiva na vse strani, in je priprostemu ljudstvu v največe pohujšanje. Vsakdo pač lahko brez skrbi ponosno dvigne glavo in pove vsakomur: Slovenec, Slovenka sem! Prihodnjost je naša, o tem ne sme biti nikakega dvoma! Bodimo zatorej ponosni na to, da smo sinovi in hčere ogromnega stotomilionskega naroda, ki ima v dveh glavnih delih sveta prvo besedo, katere veljava in ugled pa še raste od dneva do dneva. Zato le glavo po koncu, srca kvišku! Proč se strahopetnostjo, proč z narodno ponižnostjo! Vsakdo naj vidi, da smo s ponosom to, kar smo, da smo Slovenci, da smo Slovani!

O našem šolstvu.

II.

Govor poslanca Kluna v večerni seji poslanske zbornice dne 2. marca 1896.

Gospóda moja! Zelo vabljivo bi bilo, poblizje baviti se z izvajanji poslednjega govornika v podnevni seji ter pokazati iste v njih pravi vrednosti. Jaz ne storim tega iz dvojnega razloga; v prvo sem se obvezal nasproti gospodu predsedniku, da bodem govoril na kratko, v drugo pa sem že v prejšnjih letih toli obširno govoril o šolskih odnošajih na Koroškem, da pravo za pravo nimam pridodati ničesar več. Govoril sem o tem zadnjikrat v lanski razpravi o proračunu. Gospodje in tudi njegova ekscelenca gospod naučni minister se utegnejo še spominjati onih izvajanj; gospod poslanec za Celovec (Dobernig) lahko prečita iste

„Divne oči“, si je mislil mladenič, „kolika škoda, da jih ima ženska, ki gre skozi življenje s priučeno nedolžnostjo fine gospice! Te oči! . . . mogle bi žareti, vžigati, netiti požar, in vendar so le motne, blede oči, ki ne vidijo ničesar. Ah, ve mlade, neumne, fine deklice, ki si mislite ljubezen kakor lirsko pesen ali kakor bel poročni bouquet — kako se mi smilite!“

In spomnil se je one rdečelase Lote s tistimi malimi, debelimi ustnicami, na tiste oči, ki so se kar vtapljale v ljubavnem opoju, in na poljub, katerega mu je včeraj pritisnila na njegovo žareče čelo — ah, tisti dolgi, gorki, brezkončni poljub!

„Ljudje se čudijo, da bežimo iz salonov in se ogiblujemo družb, — ve se čudite, fine dame, da so vaši zabavni shodi prazni, pustni, mrtvi, navzlic vašim interesantnim pogovorom in izobraženemu disputiranju. Ve se čudite, da nas vleče odtod, od vaših mrzlih, dušičih form, vun, na zrak, ki vriska poln življenja, kjer se zabavamo z lepimi dekletni in čutimo gorkoto, ne pa to otrplo jednomerno, večno nespremenljivo temperaturo vašega bouoirja. Ona dekleta, h katerim se zatekamo, niso tako fino vzgojena, one ne vedo ničesar o Ibsenu in o secesionistih. Toda one imajo gorkoto duše in veselje do življenja, česar vam nedostaje.“

(Konec prih.)

PODLISTEK.

Pesen.

Spisala Jela Ertá.

Zrak je bil prenasičen omamljajočega vonja tuberož, ki so bile razpostavljene okoli po mizicah, in najrazličnejših parfumov gospodov in dam. Bila je to čudna zmes vijolic in rezed, najfinejšega heliotropa in močnega španskega bezga, ki je lé-gala nalik nežnemu pajčolanu preko foteljev in stolov, preko črnih sukenj gospodov in svetlih toalet dam.

Pri klavirju v velikem salonu je stala češčena pevka in njena pesen je zvenela tiho in bujno skozi širne, visoke duri v dišeče, obljudene prostore. V kotu mej oknom, za zelenimi, debelistnatimi rastlinami sta sedela moški in ženska. On je bil mlad, s tisto nemirno trudno potezo okoli ust, katero imajo mladeniči, ki so že premnogo užili, pa navzlic temu hlepé po novih užitkih. Ona pa je bila mlado deklé, slabotno in nežno, s tistimi bledikastimi ustnicami anemičnih mestnih gospic, ki jedo veliko beefsteakov, požirajo železne kroglice, a ostanejo navzlic temu blede. Zabavala sta se, kakor se zabavajo veleizobraženi ljudje „družbe“. Oba sta poznala najlepše pokrajine, najzanimivejše knjige, največja mesta in slike največšenejših slikarjev v sedanosti. On je govoril o Maeterlincku in o simbolistih — ona o svojih utisih s poslednjega potovanja. . . In sta začela v

v raznih stenografskih zapisnikih, kjer se uveri, da so že tam ovržene vse današnje trditve njegove. Kakor da bi bil slutil, da v poznejših letih pride koji poslanec iz vrste poslanca Dobernigga, ki bode trdil take stvari, skusil sem že takrat, da ovržem vse mogoče prigovore. Tam najde tudi potrebno informacijo o peticijah, ki so jih uležile slovenske občine in potem baje zopet umaknile.

Dovoljeno mi bodi le še nekoliko kratkih pripomb. Gospod poslanec za mesto celovško hvali v deveto nebo šolske odnose na Koroškem. Ako bi bili res taki, kakor jih je opisal on, potem bi bili pravi Eldorado, da bi le ne bilo teh zlobnih Slovencev Kranjskih, kalečih ta rajski mir.

Te odnose, kakor rečeno, pojasnil sem zadnji pot v minolemu letu in danes bi navel rad le nekoliko vzgledov, ki naj popolne takrat napravljeno sliko in ki naj pokažejo, da šolski odnosi na Koroškem so tako žalostni, kakoršnih ni nikjer drugod, in sam Bog naj nas varuje pred takimi odnosi. Toda jaz hočem že v naprej izogniti se očitanju, češ da so to, kar navedem, le brezpomembne in od različnih slovenskih agitatorjev iznajdene stvari, in zato moram opaziti, da so ti vzgledi vzeti iz glasila koroškega učiteljstva, namreč iz „Kärtner Schulblatta“ od dne 2. februarja 1895. št. 3., torej iz povsem nesumnega vira. Dotičnemu članku je naslov „Unsere Angelegenheit in Landtage“ (Naša stvar v deželnem zboru) in očita najprvo deželnemu šolskemu svetu Koroškemu, da je iz njega prišel v šoli prijazno mišljenje zastopnikov naroda mrzel, oster pih, in da je isti o povišanju plač ljudskim učiteljem veselo prepredil določilo, da učitelj stopi v viši plačilni razred, po dvajsetletnem službovanju.

Nadalje izvaja oni članek, da pripoznanje službene starostne doklade ni zavisno samo od povoljnega službovanja, ampak tudi od mnogih drugih stvari, pred vsem pa od vedenja učitelja nasproti oblastnemu v deželi, pri čemer je razumeti gospoda deželnega predsednika in deželnega šolskega nadzornika. Ako je učitelj razžalil takega oblastnega človeka, potem je isti tudi pri kraju, kakor zatrja šolski list; v utemeljenje te svoje trditve spominja isti list na slučaj v Železni kaplji, kjer se je ustrelil podučitelj Martinz, da se je rešil preganjanja od strani deželnega šolskega nadzornika. (Čujte!) V nadaljnji dokaz navaja isti šolski list Pliberk, kjer se je učitelj Schuppig sprl z deželnim šolskim nadzornikom in je žugal prvi, da ustrelil poslednjega. Radi tega je bil obsojen na tri mesece ječe; toda ustrelil se je raje, kakor da bi bil nastopil kazen. (Čujte!) Slednjič daje list dobre nasvete učiteljem, kako naj se vedejo nasproti oblastnemu v deželi. Naj se čuvajo, da ne razžalijo tacega moža. Ako ga ne morejo trpeti, pa naj se drže daleč od njega; a še to umikanje treba pokriti, da dotičnik ne čuti razžaljenja, sicer so izgubljeni. Ako si upa tako pisati glasilo učiteljstva na Koroškem, potem so morali odnosi na Koroškem dozoreti že jako daleč. Seveda so hitro zgubili pogum po tem prvem zaletu in so hitro priredili drugo izdanje dotičnega lista, iz kojega je izginil ta članek in se je nadomestil z drugim.

Menim, da bi se visoka šolska oblast lahko poučila sama o šolskih odnosih na Koroškem, ako pošlje tja doli nepristranskega komisarja, koji naj bi proučil iste in napravil potem povsem resnično poročilo na najvišjo šolsko oblast.

(Dalje prihodnjič.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 17. marca 1896.

Državni zbor. Včeraj je poslanska zbornica rešila proračun ministerstva trgovine. Trgovinski minister baron Glanz je naglasil velik napredek na polju pošte in brzovanja. Rekel je, da o gotovih časih, o Božiču in Velikonoci, se ni moči izogniti naporni službi poštnih uradnikov. Za poboljšanje stanja postarjev po deželi se bode skrbelo, toda le začasno. Želji po poboljšanju položaja poštnih uradnikom ustreči bode mogel minister le polagoma. Med avstrijsko in ogersko vlado se vrše pogajanja za uvedbo takozvanega Clearing-prometa (to je plačevanja po izmenavanju menjic in poravnavanja diferenc).

Ob točki „centralna uprava pošte“ se je oglašil posl. Biankini v daljšem govoru o delih in pristojbinah v pristaniščih. Svote, določene za dela, ne zadoščajo in naj bi se za kaka dela v Dalmaciji najelo izredno posojilo. Govornik je obžaloval, da se hrvatski jezik zapostavlja v pristaniški službi in pri primorskih zdravstvenih oblastih. Naša trgovinska mornarica je v žalostnih odnosih in žalostno je, — je vskliknil govornik —, da se po naših pristaniščih vidi več italijanskih ladij nego domačih. Predložil je govornik tudi resolucijo v varstvo domačih ribičev pred konkurencijo italijanskih ribičev. V drugi resoluciji je zahteval govornik, da se popolne poštne zveze po Dalmaciji ter da se podržave nekoje pošte. — V imenu posl. Stalitzja je naglašal posl. Exner, kako ogerska vlada celo preko mej, dovoljenih po trgovinski in carinarski pogodbi, podpira svojo trgovinsko mornarico, oziroma dotična podjetja na Reki, tako da ista delajo veliko konkurencijo naši mornarici. Ogerska vlada, je vskliknil govornik, nas uničuje gospodarski, ne le po suhem, ampak tudi po morju, in to vzlic pogodbi carinarsko-trgovinski, ki bi morala preprečiti sleherni pritisk med obema državama na gospodarskem polju. Posl. Exner je zaključil, izreki nado, da avstrijska vlada o obnovljenju pogodbe z Oggersko ne pozabi na interese Avstrije.

Tudi posl. Schwegel se je zavzel za trgovinsko mornarico. Posl. Spinčić je tožil o zapostavljanju hrvatskega in slovenskega jezika na ravnateljstvu pošte in brzovanja. Govornik je ostro grajal postopanje nekega poštnega svetnika nasproti prebivalstvu slovanskemu, tako, kakor da Trst ni v monarhiji avstro-ogerski, ampak v neki koloniji. Biankini: V Masavi! Naber goj: Menda res pridemo do tega! Biankini: Mi pa bomo potem Abesincil (Smeh!) Nadaljeval je svoj govor je poslanec Spinčić tožil, da na poštnih uradih v Primorski se zapostavlja slovenski in hrvatski jezik, zlasti glede napisov, ter je slednjič predložil resolucijo, pozivljajočo vlado, naj na poštnih in brzovajnih uradih na Primorskem uvede popolno jednako pravnost jezikov. Govor Spinčićev prinesemo po stenografskem zapisniku.

Volilna preosnova. Med najnovejšimi vestmi od minole sobote smo že prijavi, da je vollni odsek v svoji zadnji seji storil prav važnih sklepov. Prvi bi bil ta, da je določil, da v novem splošnem razredu bode imel vsaki polnoletni državljan volilno pravo v oni občini, kjer biva o času volitev. Toda bivati mora tam že šest mesecev. Drugi važni sklep bi bil ta, da so črtali §. 9b. Ta paragraf je bil določil namreč, da so iz volilnega prava izključeni posl in taki pomagači, ki bivajo ukupno z gospodarji. Po brisanju omenjenega paragrafa dobe volilno pravo tudi vse te osebe in narase število volilcev v novi splošni kuriji za 210.000. Mi ne razumemo, zakaj so se nekateri poslanci toli upirali podeljenju volilnega prava takim osebam, češ, da ni prav, da bi hodila skupno na volišče gospodar in hlapec —, ko je vendar računati, da bode ogromna večina teh volilcev volila v zmislu svojih gospodarjev. Za podelitev volilnega prava tudi poslom se je posebno toplo potegnil posl. baron Dipauli rekši, da bi izključenjem takih oseb, ki žive ukupno z gospodarjem, izgubili volilno pravo ravno najbolji posl. To bi bila krivica, ako bi priprosti dninar imel pravico volitve, pridni hlapec pa ne. Gospodarji tožijo že tako, da vse raje dela na dan, nego da bi stopili v stalno službo, potem pa bi bilo še težje dobiti poslov, ako bi bili poslednji gledé volilnega prava za dninarji. Tako izključenje značilo bi politiško in socialno krivico. Res je sicer — je menil govornik — da mnogo poslov ne bode volilo nezavisno, potem pa bi morali izključiti vse posle, ne pa samo onih, ki žive skupno z gospodarji. Kajti tudi oni so istotako zavisni kakor poslednji. — Potem je odsek vsprejel §§. 10, 10a, 10b in 10c. V teh §§. je določen način volitve volilnih množ o indirektnih volitvah. Volilne može bode voliti iz srede volilnih opravilencev; vsakih 500 prebivalcev bode volilo jednega volilnega moža. §. 17, govoreči o volilni pravici dosedanjih volilnih skupin v novi skupini, se je vsprejel brez razprave. §. 20 govori o onih, ki so izključeni od volilnega prava: ki so pod

varuštvo ali kuratelo, ki so v javni oskrbi, ki so obsojeni radi tatvine, poneverjenja ali sleparstva. Potem so izključeni tudi aktivni vojaški uradniki. Poleg tega §. so se vsprejeli še §. 20b, 22a in 23.

Odvetniki in državna služba. Naš pravosodni minister Gleispach se baje bavi z vprašanjem, da-li ne bi kazalo omogočiti prestopanje odvetnikov v državno službo. In sicer tako, da bi dotičnik postal takoj svetovalstveni tajnik. Njegova eksccelencija ima gotovo to lepo misel, da bi na ta način pomnožil stan sodnikov z juristi praktično izvežbanimi na vse strani. Na drugi strani pa se zopet boje trezni in razsodni krogi, da bi tako pomnoženje le kazilo stan sodnikov. Provročalo bi namreč nevoljo med sodnimi uradniki. Pomisliti treba namreč, koliko let se mora truditi sodni uradnik, predno se dokoplje do stopinje svetovalstvenega tajnika. V koliko na boljsem bi bil odvetnik, pristopivši v stan sodnikov! Doga-jalo bi se, da bi poslednji kar za celih deset let preskočil svojega tovariša iz dijaških let, posvetivšega se takoj po dovršenju studij stanu sodnikov. Doslej je mnogo doktorjev-juristov vstopalo v državno službo, odslej pa bodo vsi hiteli k odvetniškim izpitom in potem še-le, kakor mladi odvetniki, bodo prestopali v državno službo, vedoči, da se koj uvrste na razmerno visoki stopinji svetovalstvenih tajnikov. Pa še drugih pomislekov je tu. Dober starejši odvetnik gotovo ne bode silih v državno službo, ker mu dobra odvetniška pisarna daje več zaslužka nego pa državna služba in je svoboda in nezavisnost „civilista“ tudi nekaj vredna. Prestopali bi torej le manj zmožni starejši odvetniki, ali pa taki, ki menijo, da so si že nabrali dovolj in žele v državni službi — mirnejega življenja. Od takih uradnikov — tako menijo nasprotniki te nakane pravosodnega ministra — ne bi imela mnogo dobička država, oziroma sodni stan. Dunajski antisemitje pa imajo še svojo posebno bojazen. Ker je namreč odvetniški stan na Dunaju skoraj popolnoma požidovljen, boje se, da bi se požidovlil tudi stan dunajskih sodnikov v svojih viših vrstah, ako pravosodni minister res odpre odvetnikom vrata do državnih služeb.

Obnovljenje pogodbe z Oggersko. V članku večernega izdanja od minole sobote smo grajali dejstvo, da opozicija ni primerno zastopana v prevažni kvotni deputaciji. Grajali smo v prvo zato, ker se nikakor ne da opravičiti tako preziranje opozicije, v drugo pa v interesu te važne stvari: prepotrebne spremembe v dosedanjem razmerju prispevanja obeh polovic države. Od zastopnikov gospodovalnih strank v državnem zboru ne moremo niti pričakovati — bodimo odkritosrčni! — da bi se postavili po robu proti Madjarom tako, kakor se treba postaviti proti ljudem, ki nimajo zmisla za pravično razdeljenje pravic in bremen in po takem tudi nimajo nikake mere v svojih zahtevanjih; kajti ti zastopniki naših gospodovalnih strank imajo vezane roke po dolžnosti svoji: vzdrževati sedanji sistem za vsako ceno. Židovski liberalizem mora podpirati sedanji sistem, ker s poslednjim je tesno zvezan tudi obstanek prvega; Poljaki morajo podpirati sedanji sistem madjarskega nadvladanja v vnanji politiki monarhije avstro-ogerske, ker isti najbolje služi rusofobskemu čutstvovanju poljske zlahte in velikim svoboščinam iste zlahte na domačih tleh; plemstvo se boji vsake premembe, ker se istotako boji za svoje svoboščine, in nemški konservativi vlečejo na tisti vrvi, ker tako želi — papa Hohenwart.

Res je torej, kar smo rekli gori, da od zastopnikov gospodovalnih strank se ni nadejati dovolj resnega odpora proti pretiranim zahtevam Madjarov. Po takem bi morali ti zastopniki le želiti nekoliko moralne pomoči in zaslombe o pogajanjih z ogersko deputacijo, kakoršna pomoč jim pa more priti le od svobodnih, nevezanih in nezavisnih življenj parlamenta — torej iz opozicijskih skupin. Le ljubo bi jim moralo biti, menimo, ako bi drugi opravili prepotrebni posel, koji posel oni sami ne smejo vsrčiti v potrebni meri, posel energičnega čuvanja gmotnih koristi te državne polovice. In vendar niso hoteli! Najbolji dokaz, kako daleč sega skrb teh strank — za-se! Stvar je po takem žalostna, da ne more biti bolj. Zastopniki gospodovalnih strank brez volje in brez potrebne svobode; zastopniki opozicije obnemogli... potem

se ne bomo smeli čuditi, ako ostanemo blizu pri starem tudi po obnovljenju pogodbe. In da se res ne smemo udajati posebnim sladkim nadam glede splošne želje po spremembi v dosedanem razmerju, namignila nam je že slavna kvotna deputacija avstrijska z izvolitvijo dvornega svetnika Beera svojim poročevalcem. Beer je prvak v židovski beralni levici in bivši — rabin! Ako je velevažna naloga poročevalca poverjena takim rokam — možu, ki se svojo stranko vred mora le želeči, da se vzdrži gmotno in politiško nadvladje židomadžarskega življa v naši monarhiji —, potem seveda je smatrati to najsigurnejim znamenjem, da naše gospodovalne stranke bodo glasovale za obnovenje — za vsako ceno !!

Italija v Afriki. Splošno komentujejo celó najmerodajniši mozemski listi vest o pogajanju Italije z Menelikom, kajti ta vest je v očitem protislovju z namerami Angleške, ki se pripravlja da zasele južni Egipt, dasi je po vsem Sudanu mir. Angleži pa izkoriščajo okolnost, da je prišel tamošnji vladar, kalif Abdul-Aki, popolnoma ob svoj ugled, ob ves vpliv. Ako Italija res sklene mir ter se umakne iz Kasale, potem pač nimajo Angleži več vzroka prodirati dalje pod pretvezo, da gredo osvoboditi Kasalo, a tudi Italijanom ne bodo delali preglavice derviši, ker bodo Italijani o prihodu istih brčkone že daleč na vstoku, v varnosti. Pomenkoval bode se toraj v tem slučaju, po našem domnevanju, z derviši jedini pravi gospodar Etiopije, cesar Menelik.

O Meneliku govoré, da zahteva pogajati se z Italijo potom posebnega pooblaščenca, ki naj se izkaže s kraljevim lastnoročnim pismom in pečatom. Rekli so mu, da mine gotovo 3 tedne, predno more dospeti k njemu tak pooblaščenec, a Menelik je baje odgovoril na to, da on lahke počaka in da dotlej ne bode nadlegoval Italij. Kralj Umberto pa je izjavil, da pogodbe ne podpisé, ako ista ne bode v vsakem pogledu „častna“ za Italijo. Pravijo, da bode Italija imenovala svojim pooblaščencom za pogajanja afričanskega popotovalca Avgusta Francoija in istemu da se pridruži kakor posredovalec znani švicarski inženir Ilg.

Različne vesti.

Nj. Vel. cesar vrnil se je sinoči iz Mentona na Dunaj. Nj. Velič. cesarica odpotovala je iz Mentona na jahti „Miramar“ na Krk.

Odprta groba. Včeraj je umrl v Trebčah obče znani veleposestnik in slovenski rodoljub, g. Jakob Štrukelj. Pokojnik je bil svojedobno tudi zastopnik okolice v mestnem svetu tržaškem. Isti je bil nepremično zvest svojemu narodnemu prepričanju in vzlic njegovi visoki starosti in telesni oslabelosti, morali smo računati o vsakih volitvah na njegovo izdatno pomoč. Smrt Štrukljeva znači izdatno zgubo za slovensko stvar v naši okolici. Počivaj v miru!

Minole sobote pa je umrl v Borštu po dolgem bolehanju znani učitelj koperskega okraja g. Ferdo Breitschhopf. V Breitschopfu smo izgubili dobrega šolnika in uzorno značajnega moža, ki je moral požreti marsikoko grenko od strani ljute koperske gospode, ko je še učiteljeval v Kortah. Blag mu spomin!

Razpisan štipendij. Početkom druge polovice šolskega leta 1895/96 oddati je državni štipendij za Istro, v znesku 84 gld. na leto. Pravico do užitka imajo gimnazijalci, rojeni v Istri (izvzemši otoke), v prvi vrsti taki, ki so rojeni v koji občini tržaško-koperske škofje ter se namerujejo posvetiti duhovskemu stanu. Prošnje potom predpovljenega gimnazijskega ravnateljstva do 10. aprila t. l. škofjskemu ordinarijatu v Trstu. Prošnjam je priložiti krstni list, svedočba o cepljenih kôzah, spričevalo siromaštva, šolski spričevali iz poslednjih dveh semestrov ter dokazilo o pristojnosti v kojoj istrsko občino (izvzemši otoke).

Volilni odsek „Tržaškega podp. in bralnega društva“ bode sprejemal volilne glasovnice dne 22. t. m. od 9. do 12. ure dop. in od 1. do 4. ure pop. v društvenih prostorih. K obilni udeležbi volitve vabi uljudno

ODBOR.

Poskušen samomor. To noč skočil je 48letni natak Leopold Ciscutti, rodóm iz Gorice, stanujoči v ulici Altana št. 2, blizu kopelji Fontana

v morje, hoté vtopiti se. Toda mornarji blizu tam zasidrane koperske jadrnice „S. Nocoló“, spravili so ga brzo na kopno. Vzroka tem poskušnemu samomoru ne znamo.

Izpred porotnega sodišča. Kakor smo že omenili, pričelo je včeraj novo zasedanje tržaške porote. Obtožen je bil 26letni trgovski pomočnik Gustav Menkes iz Ogerske, pristojen v Lvov. Isti je došel dné 15. avgusta 1894. v Trst in takoj našel službo pri tvrdki Giacomo Bertel kakor knjigovodja in dopisovalec za nemški jezik. Menkes si je umel pridobiti v najkrajšem času popolno zaupanje svojega gospodarja. Le-ta mu je vsled tega poveril vso manipulacijo z denarjem ter mu prepustil izplačevanja in iztirjavanje. Toda lakomiselni Menkes je kolikor možno zlorabljal poverjenje svojega gospodarja in poneverjal izdatne svote denarja. In denarja je Menkes potreboval obilo, kajti lani se je bil seznanil s pekinjo Rozo Blitz in zanjo je nakupil povsem novo pohištvo ter v obče skrbel za vse njene potrebe. Ker pa je bil Menkes ponarejal tudi podpis svojega gospodarja na čekih, katere je bil dvignil pri kreditnem zavodu, prišla so njegova sleparstva na dan. Žid Menkes pobegnil je z Židinjó Rozo najprvo v Benetke, od tam slednjič na Reko, kjer se je parček nastanil v elegantnem hôtelu seveda pod izmišljenim imenom. Ker pa je bil trgovec Bertel med tem ovadil svojega nezvestega knjigovodjo, iskale so oblasti beguna in ga srečno našli na Reki. Ko so ga prijeli, imel je še nad 100 gld. gotovega denarja. Gledé Roze Blitz pa se je kmalu pokazalo, da ona ni bila niti najmanj sokriva na Menkesovih poneverjenjih in zato so jo stavili takoj na svobodo. Pri včerajšnji razpravi je Menkes brez ovinkov priznal svoja poneverjenja in sleparstva. Gospodar je zahteval še odškodnino 1313 gld., poleg tega pa so zaplenili Menkesovo pohištvo in zlatino že gospodarja v prid. A Bertel bi želel, da se njemu v prilog zapleni tudi vsa obleka Menkesova, vredna do 1000 gld. In to obleko je sleparski knjigovodja izvestno nakupil za poneverjene novce.

Porotniki so stavljena jim vprašanja gledé hudodelstva poneverjenja in goljufije potrdili soglasno. Na temelju tega izreka obsodilo je sodišče obtoženca, kakor smo že javili, na tri leta težke ječe. vpoštevši razne olajšujoče okolnosti. Zajedno je sodišče izreklo sodbo, da mora obsojeni povrniti trgovcu Bertlu škodo 1313 gld.

* * *

Danes je bila razprava proti težakoma Josipu Colauttiju, Josipu Gherselu (Grželj) in branjevcu Antonu Dionisjo. Vsi trije bili so obtoženi sokrivnje pri tatvini, ker so bili vpleteni v znane velike tatvine v tukajšnji čistilnici riža.

Madžarska „kultura“ v Bosni. „Sl. Sv.“ poroča, kako vlada deluje povsodi na to, da se Bosna in Hercegovina kar najlepše udeleži madžarske milenijske razstave. V Sarajevu zasnovali so poseben odbor v ta namen, da razvija svojo delavnost po vsej deželi in da zagotovi kar največo udeležbo. V to svrhu hočejo potrositi 2 milijona gld., a zato se bode slavila povsodi Kallayeva uprava. Na gimnaziju v Sarajevu, na katerem sta poučna jezika hrvatski in hrvatsko-nemški, morajo učenci prepisovati povsem nerazumljive jim madžarske naloge, da se dotični zvezki razstavijo na milenijski razstavi v dokaz, kako daleč sega madžarska kultura!!

Slovenec — častnik pri Meneliku. Naši čitatelji se izvestno še spominjajo na vest, objavljeno v našem listu, da je lani od tukajšnjega pešpolka pobegnil desetnik Grželj in jo mahnil v Italijo. Svoječasno smo izrekli celó svojo nadejo, da utegne slovenski „kaprol“ Grželj postati v Italiji general Gherselli, kakor je iz vojaškega avstrijskega beguna Braderja postal general Baratieri. No, naše domnevanje se sicer ni tresničilo, vendar pa je bivši „kaprol“ napravil v Afriki svojo „kariero“, kakoršne v Avstriji gotovo ne bi bil napravil. Grželj šel je z italijanskimi vojniki v Afriko. Ker pa je prefriganec videl, da gre slabo Italijanom, popustil jih je in dezertoval — k Meneliku! Kakor je pisal Grželj te dni nekemu svojemu sodrožniku, postal je pri Meneliku častnik, kakor zatrjuje v pismu, c ló — kapetan! — — Se non è vero, è ben trovato.

Nadporočnik Baldissera v Ljubljani. „Slovenec“ zatrjuje, da je sedanji laški general Baldissera svoječasno kakor nadporočnik služil v Ljubljanski posadki, kakor stotnik pa je bil premeščen v Novomesto. Tam je bil neki splošno priljubljen. No, kakor pa je znano, vleklo je Baldissera srce v Italijo in leta 1866., ko je Avstrija odstopila Italiji Benečansko in Lombardijo, prestopil je v laško vojsko.

„Slovanski Svet“ prinaša v svoji 8. številki z dne 15. t. m. to-le vsebino: Avstro-Ogerska pa Italija. — Iz državnega zbora. — O literarnem boju. — Gazela (Priateljci). — Три сестре. (Srbska narodna pesen). — Ruske drobtinice. — Karol Geiger, cand. jur. — Razgled po slovanskem svetu. — Književnost.

Košček politične filozofije 19 stoletja.

Ne dounevamo i trepečemo pred vprašanjem, kaj se pravi v dejstvih človeških napredkom svobode, o kateri toli mnogo i toli navdušeno govorijo razni malikovavci svobode. Najnovejša kultura iznajdla je mnogo novih rodov, formul i sankcij svobode; pa nedvomno je tudi, da je najnovejša kultura iznajdla in priznala take baže orodja nasilja, kakoršnih ni znala prejšnja kultura. Divja, neotesana in despotična kultura prejšnjega veka je zares tudi postopala z divjim, neotesanim in barbaričnim nasiljem: njena nasilja izhajala so kar naravnost iz prava silnega, ali pa iz verskega fanatizma. Pa kaj bi neki rekli o sedanjih, na primer, francoskih nasiljih nad cerkvo, veronaukom in šolo, — o nasilju bezverja nad vero in nad npravstvenostjo? Kaj bi neki rekli o nasiljih drugih državnih vlasti nad svobodo bogočastja in slovstva v podrejenih jim narodnostih? Glejte najnovejši primerček nasilja madžarske državne vlasti nad narodnostmi, katere madjari z nestrpno brutalnostjo divje sile. Po povodu nove madžarske postave gledé matrik in vknjiževanja državljanskih zakonov pojavil se je ukaz, kateri zahteva, da bodo vse zapisavali se v novih matrikah ne po svojih prirodnih, svojega prirodnega jezika imenih, a po imenih popačenih na madžarski državni jezik, na kojem govori pa le 30% vsega naselenja. Nemci, Sibi, Hrvati, Slovaki, Rusi (pa tudi nekoliko Slovencev prek Mure) in Romuni — vsi bodo morali nositi madžarska imena: vmesto Ludviga bo Lajos, vmesto Franca — Ferenc, vmesto Elizavete — Ervebeta, vmesto Kristjana — Keresteli, vmesto Kostantina — Scilard (tvrdi). Ker pa k mnogim imenom ni bilo dotičnih madžarskih, morali so jih skovati. Akademija nauk v Budapeštu in žnjeno pomočjo madžarska vlada sti obnarodovali normalni spisec imen, pod katerimi bodo morali značiti se (imenovati se) v državi Madjarov ljudje vseh narodnostij!!

Tako medrujejo v svoji 24. št. za t. l. po vsem svetu znane „Moskovske Vedomosti“. I predmet in modrovanje ni veselo, torej Slovincem vseh kotov nenovo; pa izraženo je nenavadno primerno, pogumno in tvrdo, kar more tudi marsikaterega iz zamejnih Slovanov zanimati, tembolj, ker iz podobnih „opombic“ (pod tem imenom je natisnen privedeni članček na prvem mestu velikega lista) možno je izvajat marsikaj, mej drugim pa, da se slava magyarszaga res širi po širokem svetu — in to ne brez znanja ruskih državnikov in ne brez zavednosti organov ruske narodne misli: ut sementem feceris, ita metes“ . . . (Kakor seješ, tako bodeš žel).

Menelik in Abesinija.

Pariški list „Gaulois“ piše o tem v današnjih dneh toli zaslovelem možu:

Meneliku je sedaj 54 let. Isti ima orientalske vnanjost in se v verskem pogledu drži tradicij svojih prednikov. Menelik je pristopen vsem modernim idejam; kakor prijatelj napredka in civilizacije je dal napraviti v svojem taboru, haremu nasproti — kajti šočansko vojsko spremljajo tudi ženske — brzojav in celó telefon.

Meneliku je obličje blede in obdano rujavo brado. Dasi absoluten vladar v svojih državah, je vendar nenavadno dobron in uljuden. On ljubi naše običaje in želi iskreno, da bi mogel obiskati Francijo. Seznanil se je hitro z ruskim jezi-

